ו: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

אשה דלא קני ליה נופה לב"ש. תע"ג דגבי הרי את כת חורין לא מהני מק"ו הייגו משום דלא שייך מיחוש באשה ולא עניד ק"ו אלא מלשונות דשייכי הכא והכא:

כשתברח ממנו. כלומר מן העובד כוכבים אבל אינו רוצה לומר כשמברח ממני מעכשיו אין לי עסק בך (ג) ק"כ יהיה מיד בן חורין ויתמיה במלות ולא יוכל לקיימו (ד) בנים העובד כוכבים ממלה שרש לו מה שכותב עליו אומו: **דארווה** לה זימנא. פי' בקונטרס שהיתה מיינת לו ונתן לה זמן ואמר לה התקדשי לי בהנאה זו שאת היית נותנת לאדם פרוטה שיפייסני על כך (א) ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא דהוא ולא רבית גמור דלא קן לה ולא מידי שקול מינה (ב) וכ"ש אם מחל לה כל המלוה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו מקודשת אבל כי מקדשה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הס שלה ובראשונה ומה שפי' דרבינו קנוקה לא הוי כיון שאין האשה נותנת לאדם כלום לא נהיא כיון שהוא (ג) נותן לה זה פרוטה בקידושין ולא נתן לה כלום הוי כאילו נתנה לו פרוטה ממש והוי רבית גמור וכי היא (כ"מ דף סב:) דמנה אין לי מטין במנה יש לי שייך לקרות הערמת רבית שמעבירים דלא הוי אגר נטר ליה (ד) לכן פר"מ דאיירי הכא שהיתה מיינת מעות לאדם אחר והגיע זמנו לפרוע וכא זה ונותן למלוה פרוטה לתרווחי לה זימנא וקידשה בהאותה הנאה (ה) ואם תאמר אמאי אסור לעשות כן מפני הערמת רבית והא אמר בפרק אחזו נשך (שם דף פט:) שרי ליה לאינש למימר לחבריה שקול ד' זוזי ואחזי לפלוני זוזי דלא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה וי"ל היינו שאין אדם נותן כלום לנותן אבל אם היה נותן היה נראה כשלוחו ואסור דכי נמי אמרינן התם באחזו נשך (שם) שרי ליה לאינש למימר לחבריה שקול ד' זוזי ואמור לפלוני דלוחזן זוזי הייגו כשאין המקבל נותן כלום למלוה כי אם היה נותן היה נראה כשלוחו ואסור (ו) ופ"ת אמאי מוקי לה בארווה לה (ז) בתחילת הלוואה היה יכול להעמיד דבהנאת מלוה מקודשת כגון שהמקדש נותן למלוה פרוטה להלוות לה מעות ובאותה פרוטה נתקדשה לו וי"ל בהנאת מלוה משמע מלוה שהיתה עליו כבר: **לא** החזירו לא יצא. ופ"ת אמאי לא יצא הא לא היה תנאי כפול וי"ל דאיכא תנאי דלא בעי כפול כגון הכא שהיה דעתו שיכרך חבירו על אחרות שלו וגדולה מזאת אמרו (לקמן דף מט: ושם) בהחוא גברא דזכין נכסיה אדעתא למיקם לאחרא דישראל ולא פירש ולא מידי ומוקי לה בקניין בעי למיהדר ואמר רב הונא הוי דברים שבלב ואינם דברים ת"ל משמע דוקא משום דלא פירש אבל אם פירש הוי תנאי אע"ג דלא כפליה וה"ל איתא בנמי שמא (ב"מ דף קמו.) נבי ש"מ (ח) שאמר כמדומה אני שאשתי מעוברת אבל עכשיו שאינה מעוברת ונקאמר התם דלא הוי מתנה משום דמעיקרא לא היה בדעתו ליתנם לאותו פלוני אם היתה אשתו מעוברת ה"נ לא בעינן תנאי כפול כיון שהיה בדעתו לכך וא"ת ובלא החזירו אמאי לא יצא והא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד והתנאי בטל כדאמרי' התם (גיטין דף מט.) מכדי כל תנאי מהיכא ילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן והתם תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר הוה וא"ל התם לא הוי מסקנא הכי ואיכא שיטוי אחריני ת"ל הא דלא מהני תנאי ומעשה בדבר אחד היינו כשאינהם סותרים זה את זה כי היא דעל מנת שתחזירי לי את הנייר דפרק מי שאחזו (שם) דהתם ס"ד דכל האומר ע"מ לאו כאומר מעכשיו דמי ומצלא שאינה מגורשת עד שתחזרת הנייר ואז אינו שלה' אבל הכא סבר דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי: **ואם** לאו לא יצא. והא דאמר במסכת סוכה (דף מא:) אתרוג היה לו לר"ג נטלו ר' יהושע ולא נו ונתנו לר"ע ולא נו ר"ע והחזיר לר"ג ודייקי' מינה מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אע"פ שר' יהושע לא החזירו לר"ג דעתו של ר"ג היה לכך שלא היה מושם אלא שיחזור לידו אחר שיצאו כולם:

לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין. וא"ת כמאי דמו לחליפין מי משום דחליפין הדרי הא בחליפין גופייהו אמר בנדרים פרק השותפין (דף מח:) דאי תפיס לה מיתפסי ונראה לר"י דלאו חליפין הוא ומדרבנן הוא דלא הוו קידושין לפי שדרך העולם להחזיר חליפין והני כעין חליפין דמי (ו) ואתי למימר אשה נקנית בחליפין היינו דקידושין מינה מדע דאי בחליפין דמו במכר היאך קנה בהאי מנה הא אין מטבע נעשה חליפין (ז) וכן בפדיון הבן למה יהא נו פדוי בחליפין הלא כסף ה' שקלים כתיב (ח) ולא חליפין (ט): אם

לא אמר ולא כלום [א]אמר לה לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר ולא כלום אמר לה לאשתו הרי את לעצמך מהו מי אמרינן למלאכה קאמר לה או דילמא לגמרי קאמר לה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש [ב]דתניא [ג]גופו של גט שחרור הרי אתה בן חורין הרי אתה לעצמך השתא ומה עבד בנעני דקני ליה גופיה כי א"ל הרי אתה לעצמך לגמרי קא"ל אשה דלא קני ליה גופה [ד]לא כ"ש א"ל רבינא לרב אשי אמר לעבדו אין לי עסק בך מאי מי אמרינן אין לי עסק בך [ה]לגמרי קא"ל או דילמא למלאכה קאמר ליה א"ל ר"נ [ו]לרב אשי ואמרי לה רב חנין מחוזאה לרב אשי ת"ש [ז]המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו ראשון אמר רשב"ג בד"א שלא כתב עליו אונו אבל כתב עליו אונו זהו שחרורו ה"ד אונו אמר רב ששת דכתב ליה בשתברח ממנו אין לי עסק בך: [ח]אמר אביי [ט]המקדש במלוה אינה מקודשת [י]בהנאת מלוה מקודשת [יא]ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית האי הנאת מלוה ה"ד אילימא דאזקפה דאמר לה ארבע בחמשה הא רבית מעלייתא הוא ועוד היינו מלוה [יב]לא צריכא דארווה לה זימנא: אמר רבא הילך מנה על מנת שתחזירהו לי במכר לא קנה באשה אינה מקודשת בפדיון הבן אין בנו פדוי בתרומה יצא ידי נתינה ואסור לעשות כן [יג]מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות מאי קסבר רבא אי קסבר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אפילו כולהו נמי ואי קסבר לא שמה מתנה אפילו תרומה נמי לא ועוד הא רבא הוא דאמר [יד]מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה [טו]דאמר רבא [יז]הילך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי נטלו והחזירו יצא ואם לאו לא יצא אלא אמר רב אשי [יח]בכולהו קני [יט]לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין א"ל רב הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבא כוותיך: אמר רבא [כ]תן מנה לפלוני ואקדש

לא אמר כלום. להתגרשה אם כתב לשון זה כגון שאין זה לשון גירושין: הרי את מותרת. לשון גירושין הוא ולא לשון שחרור דשפחה דאי כת חורין משום לה אינה מותרת לעבדים אבל לשון גט הוא לאשה שמתיהה לכל שהיתה אסורה לו יבמה: **למלאכה.** שיהא מעשה ידיה שלה: **לעבדו.** כנעני: **לגמרי.** אפי' לשחרור גופו ומותר בכת חורין: **יצא לחירות.** ואע"ג דקי"ל (גיטין דף מד.) קונסין אותו לפדותו מן העובד כוכבים עד עשרה כדמיו דאפקעיה ממלות: **וצריך גט שחרור.** להתירו בכת חורין משום דעובד כוכבים גופו לא קני דכתיב: מהם תקנו אתם קונין מהם ולא הם קוניים מכם ולא הם קוניים זה את זה (שם דף לח.): **בד"א.** שצריך גט שחרור שלא כתב עליו אונו כשמכרו לעובד כוכבים: **אונו.** לשון שטר: **לכשתברח ממנו.** מן העובד כוכבים: **אין לי עסק בך.** אלמא לשון שחרור הוא: **המקדש במלוה.** דאמר התקדשי לי במלוה שהלוית: **אינה מקודשת.** דקימה מסדה עפרון גמרינן דיהיב מידי כשעת קידושין ומלוה להנאה ניתנה[1] וכבר הן שלה ומעות אחרים היא מיינת לו[2]: **בהנאת מלוה.** מפרש לה ואזיל: **אילימא דאזקפה.** מעיקרא ארבעה בחמשה והשתא אמר לה התקדשי לי בזה חמישי: **רבית מעלייתא הוא.** ואמאי קני ליה הערמת רבית: ה"ג **ועוד היינו מלוה.** שאף הזה הזה כבר מחויבת ועומדת: **לא צריכא דארווה לה זמן.** הלוהו ואמר לה התקדשי בהנאה זו שאת היית נותנת פרוטה לאדם שיפייסני על כך או לי ואפי' לאגר נטר[3] לא דמי כלל ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא דהוא ולא רבית גמור דלא קן לה מידי ולא מידי שקל מינה וכ"ש אם מחל לה כל המלוה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו דהשתא הוא דקא יהיב לה הך פרוטה דהנאת[4] מלוה אבל כי מקדש לה בעיקר המעות לאו מידי יהיב לה שכבר הס שלה: **במכר לא קנה.** כגון קרקע דקי"ל לקמן (דף מ.) שהיא[5] נקנה בכסף אינו נקנה בכך דלאו מידי יהיב ליה: **לא ידי נתינה.** ומוכרה לכהנים והדמיס שלו ולקמן פריך ממה נפשך: **ואסור לעשות כן.** לפי שבשכר זה יתן לו שאר תרומותיו והוי אלי כהן כקונה תרומה בשכרו ומסייע בבית הגרנות שיתנו לו התרומה ומתן בכורות (דף מ:) כהנים המסייעים בבית הגרנות אין נותנין להם תרומה ומעשרות בשכרן ואם עשו כן חללו ועליהם הכתוב אומר (מלאכי ב) שחתם ברית הלוי: **לא החזירו לא יצא.** דהוה ליה גזל למפרע: **אלא אמר רב אשי.** ודאי בכולהו אמר רבא דקונה לבר מאשה כו' והאי לחליפין דמי כקנין בסודר דאינו אלא אותו כה ומחזירו: ואקדש

לא אמר כלום. אינו אמר לה אם אמר לה אם לא אמר ולא כלום אמר לה לאשתו הרי את לעצמך מהו מי אמרינן למלאכה קאמר לה או דילמא לגמרי קאמר לה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש דתניא גופו של גט שחרור הרי אתה בן חורין הרי אתה לעצמך השתא ומה עבד בנעני דקני ליה גופיה כי א"ל הרי אתה לעצמך לגמרי קא"ל אשה דלא קני ליה גופה לא כ"ש א"ל רבינא לרב אשי אמר לעבדו אין לי עסק בך מאי מי אמרינן אין לי עסק בך לגמרי קא"ל או דילמא למלאכה קאמר ליה א"ל ר"נ לרב אשי ואמרי לה רב חנין מחוזאה לרב אשי ת"ש המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו ראשון אמר רשב"ג בד"א שלא כתב עליו אונו אבל כתב עליו אונו זהו שחרורו ה"ד אונו אמר רב ששת דכתב ליה בשתברח ממנו אין לי עסק בך: אמר אביי המקדש במלוה אינה מקודשת בהנאת מלוה מקודשת ואסור לעשות כן מפני הערמת רבית האי הנאת מלוה ה"ד אילימא דאזקפה דאמר לה ארבע בחמשה הא רבית מעלייתא הוא ועוד היינו מלוה לא צריכא דארווה לה זימנא: אמר רבא הילך מנה על מנת שתחזירהו לי במכר לא קנה באשה אינה מקודשת בפדיון הבן אין בנו פדוי בתרומה יצא ידי נתינה ואסור לעשות כן מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות מאי קסבר רבא אי קסבר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אפילו כולהו נמי ואי קסבר לא שמה מתנה אפילו תרומה נמי לא ועוד הא רבא הוא דאמר מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה דאמר רבא הילך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי נטלו והחזירו יצא ואם לאו לא יצא אלא אמר רב אשי בכולהו קני לבר מאשה לפי שאין אשה נקנית בחליפין א"ל רב הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבא כוותיך: אמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש

עין משפט נר מצוה

רה א מיי' פ"ט מהל' ענדים הל"ג סמג עשין מז: נ"מ ריד סי' רסז סעי' מג: רו ב מיי' וסמ"ג שם טוש"ע שם סעי' מח: רז ג מיי' פ"ח מהל' גירושין הל"ד סמג עשין מח: נ"מ ש"ע אה"ע סי' קלו סעי' ד: רח ד מיי' פ"ה מהל' עבדים הל"ג סמג עשין מז: נ"מ ש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מח: רט ה מיי' שם פ"מ הל' ג סמג שם טוש"ע שם ס"ס: כ ו מיי' פ"ה מהל' אישות הל"ט סמג עשין מת: נ"מ ש"ע אה"ע סי' כח סעי' ז: **כא** ז ח מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' ט (ין): **כב** ט מיי' פ"ג מהל' זכיה ומתנה הל"ט סמג עשין פ: טוש"ע חו"מ סי' רמז סעי' ו: **כג** י מיי' פ"מ מהל' טוען הל"י סמג עשין מד: נ"מ ש"ע חו"מ סי' תכא ס"ד: **כד** כ מיי' פ"מ מהל' גזלה ואבידה ה"ב ופ"ב מהל' מלוה ומלוה ה"ב ופ"ד מהל' זכיה ומתנה הל"ט סמג עשין פו"מ סי' קל סעי' ב טוש"ע יו"ד סי' שה סעי' ח: **כה** ל מיי' פ"ה מהל' אישות הל"ד סמג עשין מת: נ"מ ש"ע אה"ע סי' כט סעי' ח: **כי** מ מיי' שם הל"ח סמג שם טוש"ע שם סעי' ב:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כשתברח וכו' דא"כ יהיה:

תוס' ר"י הזקן

הרי את מותרת לא אמר כדים. שהרי אסורה היא ולא שייך לשון התר בשתחררה. ש"שחרור (אינה) (אינן) מרירה עד שתסבול. הרי אה לעצמך. משמע שפטרה ור' זיר לה כל זכות או קצת מזכותו. לגמרי קא"ל. שהתיר ונתן (לה) (לו) כל זכותו כל שכן באשה. אמר לעבדו. שכתב לו כך. יצא לחירות. משום קנסא שמכרו לעובדי כוכבים שמפקיעו ממצות. ועבד שייך במצות כאשה. גט שדרור. להתירו בבת ישראל. שדרי אין האיסור מסולק עד ש"נשה לו שחרור. אינו. כותבו ושדרו. אלמא לגמרי קאמר ליה. וכ"ש באשה דלא קני לה גוזה דלגמרי קאמר לה וזה אי' כו' ספק. ואע"פ שהרי"ם לא הביא אין לי עסק בגרושין פ"ג (הי"ד) אולי כללו בכל כיוצא בזה שכתב (שם). או שד"א שעות סופר. במלוה. פי' אע"פ שהמלוה בעין דמ"ה להוצאה ניתנה והני זוזי דידה ניתנו תחזי אחריתי הוא דמחייבא ליה. וכן פר"ש. וכן הוא בפרק האיש מקדש (מז א). וכ"ש הרי"ם (אישות פ"ד הי"ג) שכבר הרצ"א הדינר. פירוש האיש הרצ"או מרגוחו כשהלוה אותם לה. בהנאת מלוה. כדמפרש. ארבעה בחמשה. וקידשה באיזו תוספת שמוספת על הקרן. האי רבית היא. והיכי קרי לה הערמה. דארווה לה זימנא. פירוש שבא זמן פרעון החוב והאריכה ואמר לה בהחיא הנאה שאת נותנת פרוטה לפלוני שיפייס אותי שאאריכך תהיי מקודשת וריש"א רבותא קמ"ל שאע"פ שמוחל לה החוב והמלוה בעיי אינה מקודשת דהא ליית לה הנאה השתא. וה"ה אם אמר לה בהחיא הנאה שיש לך שתחני פרוטה לפליני לפייסני שאמחול חובי שמיד'שת. ובהלכות הרי"ף הבאית מספרד נמצא דמשא זמנא למבני ונקטנהו זוזי בידה לפפרעיה ואמר לה בהחיא הנאה דקא מרווחנא ליך עד זמן פלוני תהי מקודשת לי וברוב ההלכות ליכא ונקטנהו זוזי בידה דאפילו אין המעות בעולם מקודשת. וזה כפי' ר"ש. ורבנו חננאל שפ' שהביאה לו מעות ונתנה לו המעות והוא נתנם לה הוא תימה. והרי"ם (אישות פ"ה הט"ו) כל שכתב לו זימנא כלומר שהלוה אותך עד זמן פלוני ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה שיש לך עד זמן פלוני תהי מקודשת לי בהנאה שיש לך כשאני נותן מעותי לפלוני במצותיך מקודשת. אלא החם איירי בשהוא מדבר עמה על עסקי קדושיה והיא השיבה כך אם הוא דברי ריצוי מקודשת ואם לאו אינה מקודשת. ולאו מילתא (הוא) דבמאי מקדש הלא לא נתרצית (ולא אמר לו כלום) אלא שאמרה לו להמסיר מעותיו והאי דשתקה כי מקפדת על דבריו.

מסורת הש"ס

א) [ל"ל דתנן]. ב) גיטין פה: ע"ש כתו"ס. ג) [ע"ש וצ"ל רש חגן. (עדר הדורות ורש"ש, ושיין שע"ן]. ד) גיטין מג: פה: [תוספתא דע"ז פ"ל ה"ח]. ה) לקמן מז. מת. [ס"ק עט. סנהדרין יט:]. ו) כ"מ סב:. ז) [כתורות כו: תמורה מ:]. ח) סוכה מא: כ"ב קלו:. ט) [ויקרא כה]. י) [לקמן מז ע"ש]. יא) [כרש"י כ"מ ס"ס ע"ש]. יב) [נדל"ל דהנאת מחילה מלוה. יג) [ע"ש]. יד) [בדפו"י: לקימס]. טו) [בדפו"י: שהיא, וכל"ל. כ"ש]. יז) [בדפו"י: לקיים]. יח) [בדפו"י: שהיא, וכל"ל. ט) [בדפו"ל טפס: אימנא]. כ) [ד"ה דנרים]. כא) [בדפו"י: שהיא מרגן]. כב) [בדפו"ל: דמו ואמנו]. כג) [כ"מ מה ע"ב ע"ש]. כד) [במדבר יח, טו]. כה) [נדל"ל דהסמס]. כו) [נדל"ל כי הדר ממנו].

מוסף רש"י

הובא במוסף המסכת.

מוסף תוספות

א. והרי זה כאותה ששנינו שחוזק לפני ריקוד לפני שאם יש בו שוה פרוטה מקודשת. רמב"ן. ב. אלא משום דמיחזי לעלמא כריבית אסור לעשות כן מפני הערמת ריבית. ריטב"א. ג. אלא היתר גמור אלא שמערים להרבות מעותיו. תוס' הרא"ש. ד. ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה ששיתי לך שנשתחלתי עם פלוני שהרויח לך זמן. ריטב"א. ה. הבא נמי כיון שהאשה מתקדשת בכך נראה כשלוחה ואמנו. תוס' הרא"ש: שהוא כחוזר תפרע ממנה מה שנתן למלוה. ריטב"א. ו. בתוס' הרא"ש כתוב שהיתה עליה כבר. ז. דסותר תנאי המעשה. תוס' שוק. ח. ובאשה נזרינן משום חומר ערות אבל בפדיון הבן דליכא אלא עשה לא גזרינן. רשב"א (ועי' מהרש"א).

תוס' ר"י הזקן (המשך)

פלוני ריפה פירש. וא"ת ולכל הפירושים היכא הויא הערמת רבית, רבית קצוצה היא. שאם אמר לחברו תן לי שדה פלוני ואני אלוה אותך כך וכך או אאריך עד זמן פלוני הוי רבית קצוצה, ואיכא למימר דנותן רבית אין לו הנאה כמה שנותן ואשה יש לה הנאה בנתינת גופה דבעלה חייב במזונותיה ובכמה דברים, משו"ה גבי אשה לא הוי רבית גמורה. במכר. אם מכר לו קרקע בכסף על מנת שיחזירהו לו. המסייע. שאין נותנין לו תרומה אלא מפני שמסייעים אשה לאיש, ועוד אין יקנה אותה הלא לא (יתן) [נתן] לה ולא אמר לה כלום, וכתב ר"ש [ולהלן יח. בן] ולא דמי להנם לאבא ולאביך דהכא איירי דאיכי דאמרה ליה מעיקרא, אבל התם הוא קאמר לה להתקדש לו והיא אמרה לו תנם לאבא ולאביך. ומשנה היא בו. ע"ב. איכא מאן דאמר [ז]התם נמי אי דהיי ואמר הרי את מקודשת לי בהנאה שיש לך כשאני נותן מעותי לפלוני במצותיך מקודשת. אלא התם איירי בשהוא מדבר עמה על עסקי קדושיה והיא השיבה כך אם הוא דברי ריצוי מקודשת ואם לאו אינה מקודשת. ולאו מילתא (הוא) דבמאי מקדש הלא לא נתרצית (ולא אמר לו כלום) אלא שאמרה לו להמסיר מעותיו והאי דשתקה כי [כ]אמר לה הכי מפני שאינה מקפדת על דבריו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com